

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи і міжнародної діяльності
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
кандидат хімічних наук, доцент
Ділія ТУРОВСЬКА

12 " 06 2026 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 12 від 09 червня 2026 р.
засідання фахового семінару кафедри української літератури
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

ПРИСУТНІ:

Солецький Олександр Маркіянович – доктор філологічних наук, завідувач кафедри української літератури, гарант ОНП – голова семінару;

Магас Наталія Мирославівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства – секретар семінару;

Воробець Олексій Дмитрович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства – науковий керівник, член семінару;

Хороб Степан Іванович – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури – член семінару;

Деркачова Ольга Сергіївна – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури – член семінару;

Брус Марія Петрівна – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови – член семінару;

Голянич Марія Іванівна – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови – член семінару;

Бігун Ольга Альбертівна – доктор філологічних наук, професор кафедри французької філології – член семінару;

Бистров Яків Володимирович – доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології – член семінару;

Щербій Наталія Олегівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янських мов – член семінару;

Тронь Андрій Андрійович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології – член семінару;

Мельник Ярослав Григорович – кандидат філологічних наук, професор кафедри загального та германського мовознавства – член семінару;

Яцків Наталія Яремівна – кандидат філологічних наук, професор кафедри французької філології – член семінару;

Петришин Марта Йосипівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства – член семінару;

Паньків Уляна Любомирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства – член семінару.

З присутніх – 7 докторів наук та 8 кандидатів наук.

Головуючий на фаховому семінарі – доктор філологічних наук, завідувач кафедри української літератури, гарант ОНП – Солецький Олександр Маркіянович.

СЛУХАЛИ:

1. Результати дисертаційної роботи Балаж Юлії Іванівни на тему «Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Тему дисертаційної роботи «Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського та польського художнього дискурсів» затверджено на засіданні Вченої ради Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» (протокол № 9 від “31” жовтня 2023 року) та уточнено «Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу» 24 листопада 2025 року (протокол № 12 від “24” листопада 2025 року).

Науковим керівником призначено – Воробця Олексія Дмитровича, кандидата філологічних наук, доцента, завідувача кафедри загального та германського мовознавства.

2. Виступ аспірантки Балаж Юлії Іванівни.

Актуальність дослідження. Сучасна лінгвістика дедалі активніше спрямовує увагу на синтаксис як на багатовимірну систему, у якій граматична структура є засобом відображення пізнавальних процесів, що формують смисл. У межах функційно-семантичного синтаксису речення розглядається як відкрита динамічна модель, де семантичні відношення між компонентами не зводяться до формальної ієрархії, а визначаються валентною взаємодією предиката з поширювачами. Однією з найменш вивчених у цьому контексті є проблема ключових слів у системі поширювачів, які виступають смисловими центрами синтаксичної структури й забезпечують її когерентність.

Питання функційно-семантичної будови речення, зокрема його аналіз крізь призму поширювачів, досліджували у своїх працях І. Вихованець, О. Воробець, Т. Гівон, К. Городенська, А. Загнітко, Н. Гуйванюк, М. Мірченко, В. Кононенко, Н. Костусяк, Є. Курилович, О. Межов, І. Мельник, Т. Масицька, Л. Теньєр та ін., однак аспекти смислової організації поширювачів через домінуючу роль ключового слова залишаються досі у полі периферійних спостережень. Наявність прогалин у розумінні механізмів семантичного розгортання речення засвідчує потребу у переосмисленні природи поширювача

як семантичного центру, що визначає глибину, валентну насиченість і стилістичну виразність синтаксичної конструкції.

Актуальність теми визначається також загальною тенденцією сучасної лінгвістики до інтеграції семантичного та комунікативного підходів. Вивчення ключових слів у системі поширювачів відкриває нові можливості для розуміння закономірностей смислотворення, взаємодії граматичних і семантичних чинників, а також для моделювання процесів мовного мислення в художньому тексті.

Мета дисертаційної роботи – теоретично обґрунтувати та системно виявити функційно-семантичний статус ключових слів у структурі поширювачів речення сучасної української мови та описати їхні типи, семантичну варіативність і побудувати моделі позиційної мультивекторності ключових слів поширювача у сучасному художньому дискурсі.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційній роботі сформульовано наступні завдання:

1) розкрити сутність речення як основної синтаксичної одиниці у функційно-семантичному аспекті та проаналізувати стан вивчення проблеми поширювачів речення в лінгвістиці;

2) уточнити термінологічно-класифікаційний апарат дослідження поширювачів речення й визначити диференційні ознаки поширювача як мінімальної синтаксичної одиниці семантичного розширення предикативної основи;

3) з'ясувати функційно-семантичний статус ключових слів у структурі поширювачів речення;

4) обґрунтувати методологічні принципи, концептуальні підходи та аналітичний інструментарій дослідження;

5) виявити типи семантичних реалізацій ключових компонентів у системі поширювачів речення;

6) визначити кількісні та якісні співвідношення між різними типами семантики поширювачів, простежити тенденції їхньої продуктивності;

7) встановити семантичні механізми реалізації ключових слів як смислових центрів поширювачів;

8) описати типи позиційної варіативності ключових слів у релевантних моделях речень із поширювачами;

9) виявити закономірності позиційної мультивекторності моделей із генітивним, дативним, акузативним та аблятивним вираженням ключового компонента поширювача.

Об'єкт дослідження – речення сучасної української мови з поширювачами різних типів у межах художнього дискурсу.

Предмет дослідження – функційно-семантична природа ключових слів у системі поширювачів речення, їхні позиційні, валентні та смислові характеристики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі:

– уперше в українському мовознавстві здійснено комплексний функційно-семантичний аналіз ключових слів у системі поширювачів речення сучасної української мови, що дало змогу визначити їх як системотвірні елементи синтаксичної будови речення;

– обґрунтовано поняття «ключове слово поширювача» як семантичне ядро, яке задає напрям валентного розгортання речення, забезпечує його смислову цілісність і виступає базовим чинником формування предикатно-детермінантної структури;

– уточнено термінологічний апарат функційно-семантичного синтаксису, зокрема поняття поширювач, ключове слово поширювача, семантичне поле поширення, позиційна варіативність, валентна проєкція предиката, що отримали нове змістове наповнення у зв'язку з функційно-семантичним підходом;

– розроблено структурно-семантичну типологію ключових компонентів поширювачів речення, у якій виділено вісім основних семантичних доменів (локативний, темпоральний, каузальний, модальний, квантитативний, інструментальний, атрибутивний, пацієнтний), виявлено їхні взаємозв'язки, зони перехрещення й поліфункційні потенції;

– запропоновано кількісну модель семантичної репрезентації ключових слів поширювачів, яка охоплює понад 11 тисяч речень сучасного художнього дискурсу та відображає частотну динаміку реалізації кожного типу семантики (з перевагою локативних – 22 %, темпоральних – 19 %, каузальних – 16 %);

– виявлено закономірності позиційної варіативності ключових слів у межах релевантних синтаксичних моделей, зокрема з'ясовано специфіку функціонування генітивних, дативних, акузативних і аблятивних компонентів у препозиційних, постпозиційних і медіальних структурах;

– уточнено механізми моделювання семантики поширювачів, де ключове слово інтерпретується як носій концептуального змісту, що репрезентує зв'язки між предикатом і периферійними елементами речення;

– розроблено узагальнену функційно-семантичну модель поширювача речення, у якій відображено валентну взаємодію предиката з ключовими словами, типи семантичної деривації та закономірності позиційного розгортання структури;

– доведено, що ключове слово поширювача виконує роль смислової домінанти у процесі синтаксичного поширення, визначаючи не лише семантичну організацію речення, а й комунікативну перспективу висловлення;

– удосконалено методологію аналізу функційно-семантичного синтаксису, яка поєднує індуктивно-дедуктивний, функційний, дистрибутивний та кількісний підходи, що забезпечило багатовимірне осмислення досліджуваного явища.

У нашій роботі ми трактуємо поширювач як базовий механізм семантичного розвитку речення, що забезпечує його смислову повноту, структурну гармонійність і комунікативну глибину. Через систему поширювачів реалізується здатність мови до нескінченного варіювання, уточнення й конкретизації, тобто її природна функційно-граматична еволюційність. Дослідили, що поширювачі мають такі лінгвістичні ознаки:

1) семантична самостійність і уточнювальна функція: поширювач виступає виразником семантичних відношень, конкретизує або деталізує предикат, суб'єкт чи об'єкт, розширюючи смислову площину речення;

2) функційна підпорядкованість предикату: незважаючи на семантичну автономність, поширювач граматично залежний від предиката або від цілого предикативного комплексу, що забезпечує його інтеграцію у структуру речення;

3) валентна зумовленість: частина поширювачів реалізує потенційні позиції дієслова (валентно обов'язкові), інші ж виникають поза межами валентної структури, виконуючи уточнювальну, оцінну чи стилістичну функцію;

4) похідність і дериваційна природа: більшість поширювачів є результатом редукції складніших синтаксичних конструкцій – підрядних речень або предикативних груп, тобто мають трансформаційне походження;

5) морфологічна різноманітність: поширювач не обмежується однією частиною мови: його можуть виражати субстантиви у непрямих відмінках, прийменниково-відмінкові конструкції, адвербіативи, інфінітиви, дієприслівники тощо;

6) позиційна мультивекторність: поширювач може посідати різні місця у лінійній структурі речення (препозиція, медіальна позиція, постпозиція), що впливає на інформаційне членування та інтонаційний ритм;

7) синтаксична інтегрованість: поширювач входить до синтаксичної структури як узгоджений, але не структуроутворювальний елемент: він не формує предикативного центру, проте забезпечує глибину семантичного поля речення;

8) комунікативна значущість: поширювач є засобом організації інформації, тобто він підсилює смислові акценти, формує рему або тематичну рамку висловлення;

9) семантико-прагматична активність: завдяки гнучкості змісту поширювач може виконувати інтерпретативну функцію, розкриваючи умови, причини, мотивацію чи емоційне тло ситуації, що забезпечує глибшу когнітивну конкретизацію події;

10) системна взаємодія з іншими компонентами: поширювачі утворюють відкриту систему взаємопов'язаних модифікаторів, які структурно підпорядковуються предикатові, але змістово взаємодіють між собою, формуючи багатовимірну модель синтаксичної цілісності (рис. 1.4).

Вважаємо, що провідна функційно-семантична роль поширювачів полягає у тому, що вони не просто доповнюють речення, а переосмислюють його зсередини, задаючи глибший рівень смислової побудови, тобто від формального синтаксису до концептуальної інтерпретації дійсності.

На нашу думку, різниця між поширювачем і ключовим словом поширювача полягає у співвідношенні конструкції та її центру в ієрархії залежної модифікації речення. Поширювач постає як синтаксично оформлена модифікаційна структура предикативної ситуації, тобто як цілісна сукупність компонентів, що спільно реалізують певну функційно-семантичну ознаку щодо предиката. Ключове слово поширювача натомість є внутрішнім семантико-синтаксичним осередком цієї структури, тобто тим елементом, який концентрує її базову категорійну семантику і організує залежність інших складників.

Виходячи з цього, поширювач і ключове слово поширювача не є рівнозначними одиницями, оскільки поширювач належить до конструкційного рівня синтаксичної організації, а ключове слово поширювача – до центричного рівня семантичної організації цієї самої конструкції. Поширювач охоплює всю модифікаційну групу, тоді як ключове слово входить до її складу як інваріантний носій типологічної ознаки поширювальної семантики. Саме тому поширювач може варіюватися у внутрішньому наповненні, тоді як ключове слово зберігає

визначальну функцію семантичного ядра, без якого поширювач втрачає свій функційно-семантичний статус.

Тому у нашому дослідженні ключове слово поширювача класифікуємо як ядро синтаксичної моделі, навколо якого формуються інші периферійні елементи. Воно забезпечує семантичну цілісність поширювача, скеровуючи напрям інтерпретації предикативної ситуації. Семантика ключового слова задає не лише внутрішню структуру поширювального комплексу, а й визначає характер взаємодії з предикатом та іншими синтаксичними компонентами. Таким чином, ключове слово постає осередком синтаксичної організації, що водночас є смисловим центром.

У другому розділі встановлено, що семантична поліфункційність ключових компонентів речень із поширювачами є системоутворювальною властивістю сучасного українського синтаксису, яка виявляється у здатності мовних одиниць виконувати кілька взаємопов'язаних функцій – змістових, структурних і комунікативних у межах одного висловлення. У результаті аналізу з'ясовано, що саме ключові слова поширювачів становлять ядро цієї поліфункційності, оскільки саме вони визначають як смислову спрямованість речення, так і його когнітивно-прагматичну організацію.

Здійснено кількісний і якісний аналіз 11 235 речень із поширювачами, який засвідчив, що семантична палітра ключових слів є надзвичайно різноманітною. Як показують наші результати, локативна семантика (22 %) є найбільш продуктивною, адже просторові характеристики події формують базову структуру художнього опису та забезпечують «тло» для дії. Темпоральна семантика (19 %) створює часову рамку події, тісно взаємодіючи з предикатними значеннями, тоді як каузальна (16 %) відображає причинно-наслідкові зв'язки між мотивом і результатом дії. Модальна семантика (12 %) реалізує авторське ставлення та ступінь достовірності висловлення, а квантитативна (11 %) деталізує міру, кількість або інтенсивність. Інструментальна семантика (9 %) описує спосіб або засіб дії, атрибутивна (7 %) конкретизує предметні ознаки, здебільшого через ад'єктивні чи дієприкметникові конструкції, а пацієнтивна (4 %) – найрізкішіша, бо відображає пасивні чи об'єктні відношення у предикативному полі.

Розглянемо приклади.

Проаналізуймо речення *Тридцять років тому на краю цього лісу ще були складні системи шанців, окопів для скорострілів, мінометів і польових гармат, бліндажів і переходів* (Т.Прохасько) – модель поширювача з локативним компонентом [Praep + K (S₆) + Pron₆ + S₆ + Pr]. Розгляньмо цю модель детальніше:

- прийменник *на* (Praep) задає відношення поверхневої/контактної локалізації в межах певної площини або рубіжної точки. Його семантична домінанта спрямована на маркування позиції, що межує з іншим простором;

- субстантив *краю* (S₆) є ключовим компонентом поширювача, який вербалізує граничну зону просторового об'єкта. У семантичній структурі він відтворює концепт межі, що одночасно функціонує як точка переходу та як орієнтир;

- прономінатив *цього* (Pron₆) виконує функцію дефінітивної конкретизації, прив'язуючи граничну точку (*край*) до референтного об'єкта (*лісу*) та звужуючи інтерпретаційне поле;

- субстантив *лісу* (S_6) репрезентує базовий просторовий контейнер, у межах або поблизу якого відбувається подія. Його семантика вказує на природний ландшафтний об'єкт з чіткими фізичними межами у сприйнятті реципієнта.

Як бачимо, у наведеному реченні локативний поширювач *на краю цього лісу* репрезентує семантику гранично-просторової локалізації, коли місце події окреслюється через його положення на межі конкретного природного об'єкта. Просторовий орієнтир задається відносно іншої локації (*лісу*), що дозволяє реципієнтові чітко співвіднести подію з певною точкою топографічної карти у свідомості.

Як слідує, цей локатив виконує координатно-орієнтаційну функцію, тому що фіксує просторові відношення як первинний параметр предикативної ситуації. Він організує комунікативний простір речення так, щоб опис військових інженерних об'єктів сприймався у прив'язці до певної граничної зони, що ще більше підсилює візуальну конкретність та історичну достовірність опису. На додаток до цього, саме у такий спосіб локатив є засобом відтворення топографічної логіки подієвої сцени. Цікаво, що у художньому дискурсі такий же локатив створює ефект документальної достовірності та дозволяє читачеві «прив'язати» уявну сцену до конкретної точки простору, що має як географічну, так і символічну вагу.

Проаналізуємо речення, *Цілий час саме фортисимо – допоки людина не глухне* (О. Забужко) – модель поширювача з квантитативним компонентом [K (Adj_1) + S_1 + Pr]. Тут ключове слово *цілий* уособлює параметричний вираз часу, що вказує на тривалість дії. Компонент *цілий* виступає атрибутом у складі поширювача *цілий час*, який кількісно-параметрично конкретизує часовий субстантив *час*. Такий поширювач позначає не просто момент чи відрізок, а повну протяжність періоду, в межах якого триває дія.

Із семантичного погляду *цілий* формує ефект тотальності, це означає, що дія відбувається без перерв, з відчуттям суцільної напруги або безупинності процесу. У цьому контексті він несе також експресивне навантаження, підкреслюючи напружену тривалість *постійне фортисимо* як параметр не лише часу, а й психологічного стану.

У третьому розділі встановлено, що позиційна варіативність ключових слів у реченнях із поширювачами становить одну з найважливіших ознак функційно-семантичної організації синтаксичної системи сучасної української мови. Вона визначає його комунікативну динаміку, впливаючи на актуалізацію змісту, смислової ієрархії компонентів та їхнє стилістичне навантаження.

Комплексно проаналізовано позиційну варіативність ключових слів у релевантних моделях речень із поширювачами, що дало змогу простежити структурно-семантичні закономірності функціонування генітивних, дативних, акузативних та аблятивних компонентів у різних синтаксичних позиціях.

Підтверджено, що позиційна варіативність ключових слів прямо корелює із семантичним типом поширювача. Локативні компоненти частіше тяжіють до постпозиції, віддзеркалюючи природний порядок просторового опису; темпоральні – до препозиції, задаючи часові межі дії; каузальні та модальні – до медіальної або препозиційної локалізації, що зумовлено логічною потребою в поясненні чи кваліфікації дії.

Розгляньмо приклади.

Розгляньмо речення *Тому – найяскравіше світло всередині сферичних лип* (Т. Прохасько) – модель поширювача у постпозиції з генітивним вираженням ключового компонента [S + Praep + Adj₂ + K (S₂)].

Ключовий компонент поширювача *лип* реалізований у формі генітива (S₂) та виконує роль структурного завершувача синтагми. Підкреслюємо, що, він не задає рамки (як у препозиції) і не інтегрується у предикативне ядро (як у медіальній позиції), а закріплює всю побудову у фінальній позиції, надаючи реченню образної завершеності. На нашу думку, саме генітив у кінці моделі виступає смисловою домінантою, адже попередні компоненти *найяскравіше світло + всередині сферичних* створюють очікування на уточнення, яке знаходить своє вирішення у фіналі – *лип*.

Зауважуємо, що у семантичному вимірі така постпозиція формує ефект кульмінаційного акценту: увага слухача або читача мимоволі зосереджується на останньому слові, і воно стає центром усього висловлення. Завдяки цьому ключове слово *лип* перестає бути лише атрибутом локатива, а перетворюється на художній образ, який наче заморожує перспективу й надає події певної символічності.

Вважаємо за необхідне наголосити, що постпозиційний генітивний ключовий компонент поширювача у такій моделі виділяє об'єкт не через синтаксичну необхідність, а через прагматичну установку мовця, який прагне залишити фінальне враження саме на образі лип. Наприклад, при перенесенні генітива в препозицію (*лип світло всередині сферичних...*) або у внутрішню позицію (*світло лип всередині сферичних*), зникає ефект завершеності й послаблюється образна сила висловлення.

Отже, у проаналізованій моделі постпозиційний генітивний ключовий компонент поширювача виконує функцію смислового завершення і кульмінаційного підсилення. Він закріплює висловлення, перетворює звичайну локативну конкретизацію на головний образ, забезпечує високу емоційність та образну експресію. Постпозиція тут є мотивованою стилістично-комунікативно, тобто саме завдяки фінальному розташуванню генітивний ключовий компонент поширювача здобуває статус семантичної домінанти всього речення.

Досліджувана джерельна база констатує, що у сучасному художньому дискурсі домінує саме постпозиція генітивного вираження ключового компонента поширювача. Вона найчастіше обирається письменниками для створення образної завершеності, емоційної кульмінації та ритміко-інтонаційного підсилення. Медіальна позиція зберігає значну частотність як нейтральний спосіб уточнення, проте стилістично менш виразна. Препозиція ж трапляється найрідше, однак має високу експресивність у тих контекстах, де потрібно створити атмосферний зачин або задати рамку для подальшої розповіді.

Розгляньмо речення *Але ви отримали листа з Інюрколегії* (В. Шкляр) – модель поширювача у медіальній позиції з акузативним вираженням ключового компонента [Pr + K (S₄) + Praep + S₆].

Як бачимо, у цьому реченні акузативний ключовий компонент *листа* (S₄) реалізує медіальну позиційну модель, розташовуючись безпосередньо після предиката *отримали*. Така модель відображає нейтральний порядок слів, властивий українському синтаксису, коли пацієнтний об'єкт слідує за дієслівним ядром і передує іншому адвербіальному поширювачу.

Граматичне ядро серед ключових слів поширювача становить субстантив *листа* у формі акузатива (S_4). Цей компонент задає об'єктно-пацієнтний вектор дії предиката *отримати*, тобто конкретизує її результативність: суб'єкт *ви* здійснює дію, спрямовану на об'єкт *листа*.

Хочемо підкреслити, що додатковий адverbіальний поширювач з *Інюрколегії* виконує функцію джерела походження ($Praep + S_6$), локалізуючи акт комунікації у площині інституційної сфери. Таким чином, семантика дії *отримати* постає як каузативно спрямована, тобто адресант → адресат, а пацієнтний об'єкт *листа* маркує матеріалізований результат цієї дії.

Підсумовуючи, медіальна позиція акузативного ключового компонента поширювача у цьому реченні забезпечує комунікативну збалансованість: дія й одразу ж її об'єкт становлять синтаксично неподільний комплекс, тоді як уточнення джерела подано як другорядний, периферійний параметр.

Загалом результати нашої наукової розвідки дозволяють зробити низку узагальнюючих висновків теоретичного та практичного характеру:

1) ключові слова у структурі поширювачів є системними центрами функційно-семантичної організації речення, що забезпечують взаємодію між рівнями граматичної, семантичної й когнітивної структури;

2) семантична поліфункційність ключових компонентів визначає гнучкість українського синтаксису, уможливаючи вираження багатошарових змістів у межах однієї предикативної конструкції;

3) позиційна варіативність є механізмом смислового структурування висловлення, який сприяє динамізації мовного потоку та створенню індивідуально-авторської синтаксичної манери;

4) функційно-семантична інтерпретація ключових слів поширювачів розкриває зв'язок між граматичною формою й пізнавальною структурою знання, засвідчуючи єдність мовної системи та мисленнєвих процесів;

5) результати дослідження мають теоретичне значення для розвитку функційної граматики, семантики й синтаксичної типології української мови, а також можуть бути використані у практиці викладання лінгвістичних дисциплін, у компаративних студіях і лінгвосемантичному моделюванні тексту.

Установлено, що позиційна організація ключових слів у структурі поширювачів має закономірний і типологічно вмотивований характер. Переважання певних позиційних моделей зумовлене семантичною природою поширювача: генітивні компоненти здебільшого реалізуються в постпозиції (49 %), виконуючи уточнювальну функцію; дативні – у препозиції (70 %), що підкреслює адресатність дії; акузативні – у медіальній позиції (60 %), яка забезпечує предикатно-об'єктну рівновагу; аблятивні – переважно в постпозиції (57 %), актуалізуючи просторово-локативне значення. Такий розподіл засвідчує стабільні кореляції між граматичною формою, семантичним навантаженням і комунікативною структурою речення, що визначає функційно-граматичну специфіку поширювачів у сучасному українському художньому дискурсі.

Підсумовуючи, можемо ствердити, що проведене наукове дослідження розкриває нові можливості інтерпретації речення як відкритої семантико-синтаксичної системи, у якій ключові слова поширювачів виступають активними носіями смислу й структурними маркерами функційної гнучкості українського синтаксису. Отримані результати розширюють теоретичні уявлення про

семантичну й позиційну організацію речення та становлять вагомий внесок у подальший розвиток функційно-семантичної парадигми сучасного мовознавства.

Перспективним вбачаємо подальше поглиблення функційно-семантичного аналізу поширювачів у порівняльному аспекті, зокрема зі слов'янськими (польською, чеською) та германськими мовами з метою виявлення універсальних і національно-специфічних закономірностей синтаксичної будови. Важливим напрямом є моделювання когнітивних механізмів взаємодії ключових слів із предикатними структурами та вивчення процесів семантичної транспозиції у різних типах дискурсу (науковому, публіцистичному, розмовному). Перспективу також становить і розроблення корпусного та статистичного інструментарію для автоматизованого виявлення ключових слів поширювачів, їхнього семантичного типу й позиційних моделей. Подальший розвиток може отримати проблема динаміки поширювачів у тексті, зокрема в аспекті інформаційної структури, актуального членування речення та стилістичної маркованості ключових слів у художньому мовленні.

На цьому завершую виклад основних результатів дисертаційного дослідження.

Дякую за увагу!

3. Запитання до аспірантки по темі дисертації ставили:

Доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Держачова О.С.:

Які художні тексти ви використовували і чому саме ці тексти?

Відповідь. Для дослідження було використано корпус сучасної української художньої прози загальним обсягом 11 235 речень. Матеріал дібрано з творів сучасних українських письменників, зокрема Марії Матіос, Василя Шкляра, Сергія Жадана, Соломії Андрухович, Макса Кідрука та інших.

Саме художні тексти були обрані тому, що вони репрезентують живе функціонування української мови, характеризуються різноманітністю синтаксичних конструкцій і широким спектром семантичних відношень. Художній дискурс дає можливість простежити реалізацію локативних, темпоральних, каузальних, модальних та інших поширювачів у природному контексті, а також виявити особливості функціонування їхніх ключових слів.

Крім того, залучення творів різних авторів дозволило забезпечити репрезентативність матеріалу та уникнути впливу індивідуального стилю окремого письменника на результати дослідження.

Доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології Бистров Я.В.:

Цікаво знати як здійснювався добір досліджуваного матеріалу: автоматизовано чи мануально? Як ви дійшли до такої цифри 11 235 речень, чому не 12 000, не 10 000 наприклад? Де був ліміт, межа добору?

Відповідь. Добір матеріалу здійснювався мануально на основі сучасних

українських художніх прозових текстів та додатково з Корпусу української мови. На початковому етапі дослідження було визначено мінімальний обсяг картотеки – не менше 10 000 речень. Такий показник обрано з огляду на необхідність забезпечення репрезентативності матеріалу та можливості виявлення закономірностей функціонування ключових слів у різних семантичних типах поширювачів.

Під час формування картотеки ми прагнули охопити твори різних сучасних українських авторів, щоб уникнути впливу індивідуального стилю окремого письменника на результати дослідження. Водночас аналізувалися лише ті речення, які містили поширювачі та були релевантними для поставленої мети й завдань дослідження.

Після досягнення позначки у 10 000 речень добір матеріалу не було штучно зупинено, оскільки на той момент опрацювання окремих творів ще тривало. Тому до картотеки увійшли всі речення, які були відібрані та проаналізовані в межах сформованої вибірки. У результаті загальний обсяг матеріалу становить 11 235 речень. Отже, ця цифра не була заздалегідь визначеною, а стала результатом повного опрацювання сформованого корпусу текстів.

Вважаємо такий обсяг достатнім для отримання достовірних статистичних результатів, оскільки він забезпечив представлення всіх виявлених семантичних типів поширювачів та дозволив простежити особливості функціонування їхніх ключових слів у сучасному українському художньому дискурсі.

Доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Брус М.П.:

Скажіть будь ласка, яка передісторія вивчення вашого об'єкта дослідження, тобто хто досліджував, яку методику ви вибрали і на основі чого ви визначали що слово у поширювачі є ключовим?

Відповідь. Передісторія вивчення об'єкта мого дослідження пов'язана з розвитком семантичного синтаксису, функційної граматики та теорії валентності. Теоретичне підґрунтя роботи становлять праці І. Вихованця, К. Городенської, А. Загнітка, а також дослідження М. Степаненка, М. Межова, Н. Костусяк та інших учених, присвячені структурі речення та його семантико-синтаксичній будові. Особливе значення для мого дослідження мали праці О. Воробця та В. Кононенка, які вивчали проблеми поширення речення та функціонування поширювачів. Саме їхні підходи значною мірою були покладені в основу аналізу мовного матеріалу, а окремі положення стали методологічним орієнтиром під час класифікації та інтерпретації досліджуваних одиниць.

Методологічно робота ґрунтується на функційно-семантичному підході, який передбачає аналіз мовних одиниць з урахуванням їхньої структури, семантики та функцій у реченні. У дослідженні використано описовий, структурно-семантичний, функційний та кількісний методи, що дали змогу комплексно охарактеризувати ключові слова у складі поширювачів та простежити закономірності їхнього функціонування в сучасному українському художньому дискурсі.

Під час визначення ключового слова я спиралася на розуміння поширювача як семантико-синтаксичної єдності, у межах якої один компонент виконує організувальну роль. Ключовим вважалося слово, яке є змістовим центром поширювача, визначає його семантичний тип і забезпечує внутрішню єдність конструкції. Саме через аналіз семантичної домінанти, її ролі у формуванні значення поширювача та характеру зв'язків між компонентами встановлювався статус слова як ключового.

**Кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янських мов
Щербій Н.О.:**

Яким чином було укладено картотеку дослідження? Чи використовувалися корпусні ресурси? Якщо так, то які саме? Чи досліджували жанрове різноманіття проаналізованого матеріалу?

Відповідь. Картотеку дослідження укладено на засадах функційно-семантичного підходу до аналізу реченнєвої структури з поширювачами. Відбір матеріалу здійснювався за функційним критерієм, тобто ключовим було виявлення позиційно й семантично релевантних ключових слів, які реалізують поширювальний потенціал предикативного ядра.

Емпіричну базу сформовано методом суцільної вибірки з текстів сучасного українського художнього дискурсу. Загальний обсяг проаналізованого матеріалу становить 11 235 речень.

Під час укладання картотеки було застосовано:

- метод цілеспрямованої контекстуальної селекції;
- компонентний аналіз ключових лексем у складі поширювачів;
- структурно-позиційне моделювання;
- семантичну класифікацію за типом функційного навантаження (локативні, темпоральні, інструментальні, пацієнтивні, атрибутивні тощо).

Щодо корпусних ресурсів, то у роботі використовувалися матеріали Корпус української мови. Корпусні дані слугували допоміжним інструментом для верифікації частотності моделей та перевірки варіативності позиційної реалізації ключових компонентів, однак основний масив картотеки сформовано шляхом авторської аналітичної вибірки з цілісних художніх текстів.

Жанрове різноманіття проаналізованого матеріалу не було предметом нашого дослідження.

**Кандидат філологічних наук, професор кафедри французької філології
Яцків Н.Я.:**

Уточніть будь ласка, ключовий компонент поширювача і ключове слово поширювача ви трактуєте як взаємозамінні поняття?

Відповідь. Так, у межах мого дослідження поняття ключове слово поширювача та ключовий компонент поширювача є взаємозамінними. Це зумовлено тим, що обидва терміни позначають той самий елемент структури поширювача – його семантичний та організувальний центр. Саме цей компонент

визначає основне значення поширювача, формує його семантичний тип і об'єднує навколо себе інші складники конструкції. Тому принципової різниці між цими поняттями в роботі не проводиться, а використання того чи іншого терміна залежить переважно від контексту викладу та необхідності акцентувати семантичний або структурний аспект аналізу.

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства Паньків У.Л.:

Де можуть бути використані результати Вашого дослідження?

Відповідь. Результати мого дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення. Насамперед вони можуть бути використані в подальших наукових студіях із семантичного синтаксису, функційної граматики та теорії поширення речення. Запропонований підхід до визначення ключового слова як семантичного центру поширювача дає можливість поглибити розуміння внутрішньої організації поширених синтаксичних конструкцій та уточнити окремі положення сучасної синтаксичної теорії.

Практичне значення полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані у викладанні дисциплін «Сучасна українська літературна мова», «Синтаксис української мови», «Функційна граматика», «Лінгвістичний аналіз тексту», а також під час підготовки навчально-методичних матеріалів, підручників і посібників для студентів філологічних спеціальностей.

4. Виступи присутніх членів семінару з оцінкою дисертації.

Кандидат філологічних наук, професор кафедри загального та германського мовознавства Мельник Я.Г.:

Дисертаційне дослідження Балаж Ю. І. присвячене аналізу ключових слів у структурі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу в руслі функційно-семантичного синтаксису. Актуальність теми зумовлена її відповідністю сучасним тенденціям розвитку лінгвістики, зокрема антропоцентричному та когнітивному підходам до вивчення мовних явищ.

У роботі обґрунтовано розуміння поширювачів як структурно-семантичних осередків організації речення, у межах яких ключове слово виступає змістовим центром і визначає характер розгортання предикативної ситуації. Наукова новизна дослідження полягає у визначенні ключового слова як семантичного ядра складного поширювача, а також у комплексному аналізі репрезентативного корпусу матеріалу (11 235 речень), що дало змогу виявити закономірності його семантичного та позиційного функціонування.

Водночас окремі положення роботи потребують уточнення. Насамперед доцільно чіткіше окреслити поняття художнього дискурсу та співвідношення цього терміна з художньою прозою як фактичним матеріалом дослідження. Бажано також ширше висвітлити історію становлення поняття «ключове слово» та коло науковців, які розробляли цю проблематику.

Дискусійними залишаються питання локалізації ключового слова в художньому тексті, можливості зміщення семантичного центру під впливом контексту та інтонації, а також співвідношення запропонованої концепції з іншими синтаксичними підходами. Окремі зауваги стосуються термінологічної

точності, стилістичного оформлення та деяких аспектів статистичної інтерпретації матеріалу.

Загалом дисертація є самостійним, цілісним і науково обґрунтованим дослідженням, що робить вагомий внесок у розвиток сучасного семантичного синтаксису. Висловлені зауваги мають рекомендаційний і дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. З огляду на актуальність теми, наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів дисертаційна робота Балаж Ю. І. після врахування висловлених рекомендацій може бути рекомендована до проведення попередньої експертизи.

Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янських мов Щербій Н.О.:

Дисертаційна робота Балаж Ю. І. присвячена комплексному дослідженню ключових слів у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу в межах функційно-семантичного синтаксису. Обрана тема є актуальною, оскільки відповідає сучасним тенденціям розвитку лінгвістики, зокрема її антропоцентричному та семантико-функційному спрямуванню.

Актуальність дослідження зумовлена недостатньою розробленістю проблеми ключового слова як смислоорганізувального компонента поширювача. Авторка переконливо доводить, що поширювачі є важливими структурно-семантичними елементами речення, у межах яких реалізується когнітивне осмислення ситуації.

Наукова новизна роботи полягає в обґрунтуванні ключового слова як функційно-семантичного центру поширювача та в комплексному аналізі його функціонування на матеріалі 11 235 речень сучасного українського художнього дискурсу. У роботі здійснено типологізацію семантичних реалізацій ключових слів і простежено закономірності їхньої позиційної варіативності.

Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні положень функційної граматики та семантичного синтаксису, а практичне – у можливості використання результатів під час викладання курсів сучасної української мови, синтаксису, функційної граматики, стилістики, а також у подальших наукових студіях.

Структура дисертації є логічною та послідовною. У першому розділі розглянуто теоретичні засади дослідження, обґрунтовано підхід до трактування поширювачів як важливих смислотворчих компонентів речення. Другий розділ присвячено аналізу семантичної поліфункційності ключових слів у різних типах поширювачів, а в третьому розділі досліджено їхню позиційну варіативність та встановлено зв'язок між синтаксичною позицією і семантичним типом поширювача.

Висновки до розділів та роботи загалом є аргументованими, переконливими й належно ілюстрованими фактичним матеріалом. Додатки

містять статистичні дані, які підтверджують достовірність отриманих результатів.

Водночас окремі положення роботи мають дискусійний характер. Потребують уточнення критерії добору матеріалу та співвідношення понять «художній дискурс» і «сучасна українська проза». У теоретичному розділі доцільно було б ширше представити погляди зарубіжних мовознавців та порівняльний аспект трактування поширювачів у слов'янських мовах. Окремі зауваги стосуються термінологічної точності, повноти посилань на попередні дослідження та деяких технічних моментів оформлення.

Висловлені зауваги мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки роботи. Загалом дисертаційне дослідження Балаж Юлії Іванівни є завершеною, самостійною та науково обґрунтованою працею, яка відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія, а її авторка заслуговує на присудження відповідного наукового ступеня.

**Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології
Тронь А.А.:**

Дисертаційна робота Балаж Ю. І. «Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу» є актуальним і самостійним дослідженням, виконаним у руслі сучасного функційно-семантичного синтаксису. Авторка порушує важливу проблему внутрішньої організації поширювачів та ролі ключового слова у формуванні семантичної структури речення.

Безперечною перевагою роботи є значний фактичний матеріал, системний підхід до його аналізу та прагнення розглянути поширювачі не як периферійні елементи речення, а як важливі компоненти його смислової організації. Науковий інтерес становить запропонована типологія ключових слів поширювачів, а також аналіз їхньої позиційної варіативності в сучасному українському художньому дискурсі.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження загалом, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваги та побажання дискусійного характеру.

Центральним поняттям роботи є «ключове слово». Водночас у сучасній лінгвістиці цей термін активно використовується також у текстологічних, когнітивних та інформаційно-пошукових дослідженнях для позначення слів, які репрезентують зміст тексту загалом. У зв'язку з цим доцільно було б чіткіше розмежувати традиційне розуміння ключових слів тексту та авторське трактування ключового слова як семантичного центру поширювача.

У роботі паралельно використовуються терміни «ключове слово поширювача» та «ключовий компонент поширювача». Оскільки ці поняття фактично функціонують як взаємозамінні, варто було б окремо зазначити це в теоретичній частині та пояснити причини використання двох термінологічних номінацій для позначення одного явища.

Аналізуючи квантитативні поширювачі, авторка звертається до категорії кратності. Водночас було б доцільно ширше розкрити її зв'язок із семантикою повторюваності дії та показати місце таких конструкцій у загальній системі кількісних характеристик предикативної ситуації.

Цікавими є результати статистичного аналізу, зокрема встановлення того факту, що пацієнтивні поширювачі становлять лише 4,0 % від загальної кількості зафіксованих прикладів. Однак робота практично не містить пояснення причин такої незначної репрезентації. Було б корисно з'ясувати, чи є це особливістю сучасного українського художнього дискурсу, специфікою авторської вибірки чи наслідком обраних критеріїв класифікації.

Окремого обговорення потребує проблема так званих гібридних або синкретичних моделей поширювачів. Авторка слушно зазначає можливість поєднання різних семантичних ознак у межах однієї конструкції, однак залишається відкритим питання критеріїв віднесення таких випадків до локативних, каузальних чи інших типів. Доцільно було б чіткіше окреслити принцип визначення домінантної семантики в подібних конструкціях.

Висловлені зауваги мають переважно дискусійний характер і спрямовані на подальше уточнення окремих положень дослідження. Вони не знижують загальної високої оцінки роботи.

Загалом дисертаційна робота Балаж Юлії Іванівни є завершеним, самостійним та науково обґрунтованим дослідженням, яке характеризується актуальністю теми, науковою новизною та належним рівнем теоретичного й практичного значення. За своїм змістом і рівнем виконання вона відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія, а її авторка заслуговує на присудження відповідного наукового ступеня.

5. Виступ наукового керівника к.філол.н., доц. Воробця О.Д., який відзначив, що аспірантка Балаж Юлія Іванівна своєчасно виконувала всі розділи індивідуального плану наукової роботи в установлені терміни.

Дисертаційне дослідження Балаж Юлії Іванівни присвячене актуальній та науково значущій проблемі функційно-семантичного аналізу ключових слів у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу. Обрана тема "Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу" відповідає сучасним тенденціям розвитку синтаксичної семантики, дискурсивної лінгвістики та функціонального мовознавства, а також органічно вписується в контекст досліджень української філологічної школи.

Актуальність роботи зумовлена потребою комплексного осмислення ролі ключових слів як семантико-дискурсивних домінант у структурі художнього тексту та з'ясування їх функціонування в межах системи поширювачів речення. Дисертантка переконливо доводить, що ключові слова виконують не лише номінативну, а й структуротворчу та концептуалізаційну функції, формуючи смисловий каркас художнього дискурсу.

Наукова новизна дисертації полягає у визначенні місця ключових слів у системі поширювачів речення, описі їх функційно-семантичної типології та встановленні закономірностей взаємодії синтаксичної структури й дискурсивної семантики. Отримані результати розширюють уявлення про механізми формування художньої картини світу засобами синтаксису.

Дисертація відзначається логічною структурою, послідовністю викладу, науковою аргументованістю висновків. Положення та результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, відображені у публікаціях у фахових виданнях.

Дисертація аспірантки Балаж Юлії Іванівни на тему “Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу” на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія повністю відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), та може бути представлена до проведення попередньої експертизи.

6. В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь: Солецький Олександр Маркіянович, доктор філологічних наук, завідувач кафедри української літератури, гарант ОНП; Воробець Олексій Дмитрович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства; Хороб Степан Іванович, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури; Деркачова Ольга Сергіївна, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури; Брус Марія Петрівна, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови; Голянич Марія Іванівна, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови; Бігун Ольга Альбертівна, доктор філологічних наук, професор кафедри французької філології; Бистров Яків Володимирович, доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології; Щербій Наталія Олегівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янських мов; Тронь Андрій Андрійович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології; Мельник Ярослав Григорович, кандидат філологічних наук, професор кафедри загального та германського мовознавства; Яцків Наталія Яремівна, кандидат філологічних наук, професор кафедри французької філології; Магас Наталія Мирославівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства; Петришин Марта Йосипівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства; Паньків Уляна Любомирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства.

Заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Балаж Юлії Іванівни та обговоривши її на фаховому семінарі факультету

філології, прийнято наступні висновки щодо дисертації: рекомендувати для подання до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

7. Висновок про перевірку дисертації та наукових публікацій аспірантки на виявлення порушення академічної доброчесності з наданням (до витягу додається довідка за підписом проректора з наукової роботи університету).

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий **висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення** результатів дисертації.

Висновок
наукового фахового семінару факультету філології
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації «Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського
художнього дискурсу»
здобувачки ступеня доктора філософії
за спеціальністю 035 Філологія

1. Актуальність теми. Сучасна лінгвістика дедалі активніше спрямовує увагу на синтаксис як на багатовимірну систему, у якій граматична структура є засобом відображення когнітивних процесів, що формують смисл. У межах функційно-семантичного синтаксису речення розглядається як відкрита динамічна модель, де семантичні відношення між компонентами не зводяться до формальної ієрархії, а визначаються валентною взаємодією предиката з поширювачами. Однією з найменш вивчених у цьому контексті є проблема ключових слів у системі поширювачів, які виступають смисловими центрами синтаксичної структури й забезпечують її когерентність.

Питання функційно-семантичної будови речення, зокрема його аналіз крізь призму поширювачів, досліджували у своїх працях І. Вихованець, О. Воробець, Т. Гівон, К. Городенська, А. Загнітко, Н. Гуйванюк, М. Мірченко, В. Кононенко, Н. Костусяк, Є. Курилович, О. Межов, І. Мельник, Т. Масицька, Л. Теньєр та ін., однак аспекти смислової організації поширювачів через домінуючу роль ключового слова залишаються досі у полі периферійних спостережень. Наявність прогалин у розумінні механізмів семантичного розгортання речення засвідчує потребу у переосмисленні природи поширювача як семантичного центру, що визначає глибину, валентну насиченість і стилістичну виразність синтаксичної конструкції.

Актуальність теми визначається також загальною тенденцією сучасної лінгвістики до інтеграції семантичного та комунікативного підходів. Вивчення ключових слів у системі поширювачів відкриває нові можливості для розуміння закономірностей смислотворення, взаємодії граматичних і семантичних

чинників, а також для моделювання процесів мовного мислення в художньому тексті.

2. Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах планової наукової теми кафедри загального та германського мовознавства Карпатського національного університету імені Василя Стефаника «Семантика тексту», номер державної реєстрації 0123U101.601. Робота відповідає напряму досліджень, передбачених комплексною темою кафедри, і є її логічним продовженням у частині, що стосується дослідження функційно-семантичної природи ключових слів поширювачів речення.

3. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі:

- уперше в українському мовознавстві здійснено комплексний функційно-семантичний аналіз ключових слів у системі поширювачів речення сучасної української мови, що дало змогу визначити їх як системотвірні елементи синтаксичної будови речення;

- обґрунтовано поняття «ключове слово поширювача» як семантичне ядро, яке задає напрям валентного розгортання речення, забезпечує його смислову цілісність і виступає базовим чинником формування предикатно-детермінантної структури;

- уточнено термінологічний апарат функційно-семантичного синтаксису, зокрема поняття поширювач, ключове слово поширювача, семантичне поле поширення, позиційна варіативність, валентна проєкція предиката, що отримали нове змістове наповнення у зв'язку з функційно-семантичним підходом;

- розроблено структурно-семантичну типологію ключових компонентів поширювачів речення, у якій виділено вісім основних семантичних доменів (локативний, темпоральний, каузальний, модальний, квантитативний, інструментальний, атрибутивний, пацієнтивний), виявлено їхні взаємозв'язки, зони перехрещення й поліфункційні потенції;

- запропоновано кількісну модель семантичної репрезентації ключових слів поширювачів, яка охоплює понад 11 тисяч речень сучасного художнього дискурсу та відображає частотну динаміку реалізації кожного типу семантики (з перевагою локативних – 22 %, темпоральних – 19 %, каузальних – 16 %);

- виявлено закономірності позиційної варіативності ключових слів у межах релевантних синтаксичних моделей, зокрема з'ясовано специфіку функціонування генітивних, дативних, акузативних і аблятивних компонентів у препозиційних, постпозиційних і медіальних структурах;

- уточнено механізми моделювання семантики поширювачів, де ключове слово інтерпретується як носій концептуального змісту, що репрезентує зв'язки між предикатом і периферійними елементами речення;

- розроблено узагальнену функційно-семантичну модель поширювача речення, у якій відображено валентну взаємодію предиката з ключовими словами, типи семантичної деривації та закономірності позиційного розгортання структури;

- доведено, що ключове слово поширювача виконує роль смислової домінанти у процесі синтаксичного поширення, визначаючи не лише семантичну організацію речення, а й комунікативну перспективу висловлення;
- удосконалено методологію аналізу функційно-семантичного синтаксису, яка поєднує індуктивно-дедуктивний, функційний, дистрибутивний та кількісний підходи, що забезпечило багатовимірне осмислення досліджуваного явища.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення дослідження полягає в розширенні положень функційної граматики, зокрема в поглибленні уявлень про валентну організацію речення, про когнітивну природу поширювачів і про механізми семантичної інтеграції в синтаксисі сучасної української мови.

Практична цінність одержаних результатів полягає в їхній придатності для подальшого використання у навчальному, дослідницькому й прикладному аспектах. Матеріали та висновки дисертації можуть бути використані:

- у викладанні університетських курсів з сучасного українського синтаксису, когнітивної лінгвістики, теорії тексту, стилістики, лінгвосемантики;
- при укладанні навчальних і методичних посібників, довідників і практикумів із синтаксису, у яких важливо продемонструвати взаємодію граматичної форми та семантичного змісту;
- для удосконалення методів лінгвістичного аналізу художнього тексту, зокрема при вивченні індивідуальних авторських стилів та механізмів семантичного згущення у прозі ХХ–ХХІ століть;
- у лінгвостатистичних і корпусних дослідженнях, пов'язаних із моделюванням валентної структури речення, автоматичним розпізнаванням синтаксичних зв'язків і побудовою електронних лексико-синтаксичних баз даних;
- у практиці перекладу, де результати можуть бути використані для адекватного відтворення синтаксичних і семантичних відношень між предикатом і його поширювачами;
- у подальших наукових дослідженнях, присвячених порівняльному аналізу функційно-семантичних структур української й інших слов'янських мов.

Практична цінність роботи полягає також у тому, що розроблена система типологізації поширювачів та їхніх ключових слів може стати основою для створення прикладних лінгвістичних інструментів, як-от: програмних моделей для автоматичного синтаксичного аналізу, а також для формування термінологічної бази майбутніх функційних граматик української мови.

5. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням автора. Усі основні положення, висновки, узагальнення та результати, представлені в дисертації, одержані особисто здобувачем на основі самостійного аналізу, інтерпретації та систематизації фактичного матеріалу.

Здобувачем самостійно визначено об'єкт, предмет, мету й завдання дослідження, розроблено концептуальні засади роботи, сформовано теоретичну

базу та проаналізовано текстовий матеріал обсягом понад 11 тисяч речень із сучасної української художньої прози.

Автор самостійно здійснила добір і класифікацію прикладів, провела функційно-семантичний і структурно-граматичний аналіз речень із поширювачами, узагальнила результати спостережень і розробила типологію ключових слів за їхньою семантичною та позиційною варіативністю.

У наукових публікаціях, підготовлених у співавторстві, здобувач брала безпосередню участь у розробленні концептуальних положень, визначенні методологічних підходів, описі теоретичних моделей і лінгвістичній інтерпретації результатів. Автором здійснено критичний аналіз попередніх теорій, зіставлення різних лінгвістичних шкіл і створено власні функційно-семантичні моделі ключових слів поширювачів речення, які становлять самостійну наукову новачію.

Здобувачем особисто підготовлено тексти всіх публікацій, що відображають основні результати дослідження, здійснено редакційно-аналітичну обробку, оформлення і перевірку достовірності наведених прикладів, а також сформульовано наукові висновки та узагальнення, що мають теоретичну і практичну цінність.

6. Використання (апробація) результатів роботи.

Основні результати, отримані в дисертації, були презентовані й апробовані на наукових конференціях: The international scientific conference Innovations in philology: whims or the need of the hour (December 6–7, 2023, Czestochowa, the Republic of Poland); Звітна наукова конференція викладачів, докторантів, аспірантів за 2023 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (1–5 квітня 2024 р., м. Івано-Франківськ, Україна); Звітна наукова конференція викладачів, докторантів, аспірантів та студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника за 2024 рік (24–28 березня 2025 р., м. Івано-Франківськ, Україна); Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (14 червня 2025 р., м. Переяслав, Україна); Міжнародна наукова інтернет-конференція «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (24 червня 2025 р., м. Переяслав, Україна); Міжнародна мультидисциплінарна інтернет-конференція на тему: Світ наукових досліджень. Випуск 42 (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 24–25 червня 2025 р.); VII Міжнародна наукова конференція «Лінгвостилістика ХХІ ст.: Стан і перспективи» 25-28 червня 2025 р., м. Луцьк, Волинський національний університет імені Лесі Українки; IV Міжнародна науково-практична конференція «Україна - Литва: історичні, мовно-культурні та туристські паралелі» 21–22 липня 2025 р. м. Вільнюс, Литва; Міжнародна науково-практична конференція «Міждисциплінарні виміри науки, освіти та технологій: глобальні виклики, інновації та перспективи сталого розвитку» 22 серпня 2025 року м. Сіетл, США; Міжнародна наукова інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (30 серпня 2025 р., м. Переяслав, Україна); «Кримський міжнародний форум: філологія та журналістика» 18–19 вересня 2025 року в Навчально-науковому інституті

філології та журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського; Науково-практична конференція «Філологічні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень» 26–27 вересня 2025 року (м. Київ, Україна); III Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Українська мова в сучасному науковому вимірі» (до 90-ліття від дня народження доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України І. Р. Вихованця) 9–10 жовтня 2025 року на базі Волинського національного університету імені Лесі Українки; XV Міжнародна наукова конференція «Семантика мови і тексту», in memoriam академіка Віталія Кононенка, м. Івано-Франківськ 12–13 грудня 2025 р.; Звітна наукова конференція викладачів, докторантів, аспірантів та студентів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника за 2025 рік (30 березня – 3 квітня 2026 р., м. Івано-Франківськ, Україна).

7. Перелік публікацій за темою дисертації. Матеріали дисертаційної роботи викладені в 14 наукових публікаціях, зокрема: 5 статтях у фахових виданнях України (категорія Б), 1 розділі іноземної колективної монографії (у співавторстві) та матеріалах 5 міжнародних і 3 всеукраїнських конференціях.

Статті у фахових виданнях України (категорія Б):

1. Балаж Ю. І. Каузальна семантика ключових компонентів у реченні з поширювачами. *Нова Філологія*. Збірник наукових праць. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика». № 98. 2025. С. 7–13.

DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2025-98-1>

URL: <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/1008>

2. Балаж Ю. І. Позиційна варіативність ключових компонентів у реченні з поширювачами. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика». Том 1. Вип. 41. 2025. С. 9–13.

DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.41.1.1>

URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/41/part_1/3.pdf

3. Балаж Ю. І. Атрибутивні поширювачі речення: граматична природа та семантична багатовимірність. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Кропивницький : Видавничий дім «Гельветика». Вип. 3 (214) Т. 1. 2025. С. 172–178.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-214.1-21>

URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/884/843>

4. Балаж Ю. І. Медіальна локалізація модальних ключових компонентів у реченнях із поширювачами. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». Том 1. Вип. 88. 2025. С. 206–210.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-29>

URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/88_2025/part_1/31.pdf

5. Балаж Ю. І. Позиційна локалізація моделей речень із акузативним вираженням ключових компонентів поширювача. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». Том 1. Вип. 90. 2025. С. 186–191.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-1-27>

URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/90_2025/part_1/29.pdf

Публікації в іноземних періодичних виданнях

6. Балаж Ю. І. Темпоральна семантика ключових слів у поширювальному реченні. *Innovations in philology: whims or the need of the hour (December 6–7, 2023. Częstochowa, the Republic of Poland)*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. С. 8–10.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-383-5-1>

URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/402/10949/22860-1>

Розділ іноземної колективної монографії (у співавторстві), що додатково засвідчує апробацію результатів дослідження

7. Воробець О. Д., Балаж Ю. І. Локативна семантика ключових компонентів у реченні з поширювачами. *Philological Studies in the Era of Globalization Changes: European and National Contexts: Scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. С. 77–91.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-619-5-4>

URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/662>

Публікації, що засвідчують апробацію результатів дослідження

8. Балаж Ю. І. Семантичний потенціал адвербіативів як ключових поширювачів речення. *Світ наукових досліджень. Випуск 42: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 24–25 червня 2025 р.)*. Тернопіль-Ополе, 2025. С. 111–113.

URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/6313/>

9. Балаж Ю. І. Функційно-граматична специфіка постпозиції ключових компонентів із часовою семантикою у реченні з поширювачами. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «*Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*» : Зб. наук. праць. Переяслав, 2025. Вип. 109. С. 46–48.

URL: https://kzigm.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/65/2026/02/balazh-ii.i._funktсийno-hramatychna-spetsyfika-postpozytsii-kliuchovykh-komponentiv-iz-chasovoii-semantykoii-u-rechenni-z-poshyriuvachamy._2025._s.-46-48.pdf

10. Балаж Ю. І. Поліфункціональність дативу в контексті семантичного поширення структури речення. *Україна – Литва : історичні, мовно-культурні та туристські паралелі* : програма матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (Вільнюс – Анікшай, 21–22 липня 2025 р.). Одеса, 2025. С. 60–61.

URL: https://kzigm.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/65/2026/02/balazh-ii.i._polifunktsionalnist-datyvu-v-konteksti-semantychnoho-poshyrennia-struktury-rechennia._2025._s.-61.pdf

11. Балаж Ю. І. Роль ключових слів поширювача речення у сучасному лінгвістичному дискурсі. *International Scientific and Practical Conference “Interdisciplinary Dimensions of Science, Education and Technology: Global Challenges, Innovations and Sustainable Development Prospects”* : Conference

Proceedings (Seattle, USA, August 22, 2025). Seattle, USA : Golden Quill Publishing, 2025. С. 35–39.

URL: https://kzigm.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/65/2026/02/balazh-iu.i._rol-kliuchovykh-sliv-poshyriuvacha-rechennia-u-suchasnomu-linhvistychnomu-dyskursi._2025.s.-35-39.pdf

12. Балаж Ю. І. Функційно-семантична специфіка медіальної позиції моделей речень із генітивним вираженням ключового компонента поширювача. *Філологічні науки : історія, сучасний стан та перспективи досліджень. Матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 26–27 вересня 2025 р.)*. Одеса : Видавництво «Молодий вчений», 2025. С. 11–14.

URL: https://kzigm.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/65/2026/02/balazh-iu.i._funktsijno-semantychna-spetsyfika-medialnoi-pozytsii-modelej-rechen-iz-henitivnym-vyrazhenniam-kliuchovoho-komponenta-poshyriuvacha._2025._c.-11-14.pdf

13. Балаж Ю. І. Препозиція моделей речень із дативним вираженням ключового компонента поширювача. *Кримський міжнародний форум : «Філологія та журналістика» : збірник матеріалів, м. Київ, 18–19 вересня 2025 року*. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського; Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 5–9.

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-617-8574-47-5-1>

URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/419/13613/30674-1>

14. Балаж Ю. І. Семантична природа пацієнтивних ключових компонентів у реченнях із поширювачами. *Українська мова в сучасному науковому вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (до 90-ліття від дня народження доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України І. Р. Вихованця), м. Луцьк, 9–10 жовтня 2025 р.* Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. С. 16–21.

URL: https://kzigm.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/65/2026/02/balazh-iu.i._semantychna-priroda-patsiientyvnnykh-kliuchovykh-komponentiv-u-rechenniakh-iz-poshyriuvachamy._2025_c.-16-21.pdf

ВВАЖАТИ:

1. Що дисертаційна робота Балаж Ю.І. на тему «Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу» є завершеною науковою працею, у розв'язано поставлені наукові завдання, що мають важливе значення для галузі знань 03 Гуманітарні науки.

2. За темою дисертації опубліковано 14 наукових публікацій, де повністю відображені основні результати дисертації, з яких: 5 статей надруковано у фахових виданнях України (категорія Б), 1 розділ іноземної колективної монографії (у співавторстві) та матеріали 5 міжнародних і 3 всеукраїнських конференцій.

3. Дисертація відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022

№ 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами).

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну роботу «Ключові слова у системі поширювачів сучасного українського художнього дискурсу», подану Балаж Юлією Іванівною на здобуття ступеня доктора філософії до захисту.

Пропонується призначити:

Головою разової спеціалізованої вченої ради:

1. **Солецького Олександра Маркіяновича** – доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри української літератури Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

1. Soletskyi, O. (2025). The Emblematic Matrix as a Cognitive Mechanism for Modeling Meanings. *Alfred Nobel University Journal of Philology*, 2 (30). P. 27-41.

DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-217X-2025-2-30-2>

URL: <https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2025/2/2.pdf>

Ключові слова: емблема, когнітивістика, іконотропія, моделювання, сигніфікація, структура.

2. Солецький О. М. Методологія та іконічно-конвенційні коди: «Слов'янська міфологія» М. Костомарова. *Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово*. 2024. №19(71). С.299-308.

DOI: [https://doi.org/10.31471/2304-7402-2024-19\(71\)-299-307](https://doi.org/10.31471/2304-7402-2024-19(71)-299-307)

URL: <https://pvntsh.nung.edu.ua/index.php/word/article/view/1976/1910>

Ключові слова: міф, метод, іконічний, конвенційний, синкретичний, структура.

3. Солецький О. М. Етика і тіло: художнє відображення когнітивної пластики у новелах Марка Черемшини. *Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово*. 2024. №20 (74). С.152-161.

DOI: [https://doi.org/10.31471/2304-7402-2024-20\(74\)-152-160](https://doi.org/10.31471/2304-7402-2024-20(74)-152-160)

URL: <https://pvntsh.nung.edu.ua/index.php/word/article/view/2024/1954>

Ключові слова: тілесність, іконотропність, психореакції, відображення, моделювання.

Рецензентами

2. **Троня Андрія Андрійовича** – кандидата філологічних наук, доцента кафедри англійської філології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

1. Tron, A., Derevianko, O., Zhumbei, M., & Shpilchak, L. (2022). Light Verb Constructions as Means of Expressing Semelfactive/Multiplicative Meanings in J.K. Rowling's Discourse (on the basis of novels 'Harry Potter and the Sorcerer's Stone' and 'Harry Potter and the Chamber of Secrets'). *Revista Amazonia Investiga*, 11(50), 43–54.

DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.50.02.5>

URL:

<https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1904/2443>

Keywords: semantics, light verb construction, deverbal noun, semelfactivity, multiplicativity.

2. **Tron, A.**, Derevianko, O. Echoic Verbs as Means of Expressing Semelfactive/Multiplicative Meanings in Contemporary English. *Studies About Languages*, No. 40 (2022), 34–48.

DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.sal.40.1.30163>

URL: <https://kalbos.ktu.lt/index.php/KStud/article/view/30163>

Keywords: semantics, semelfactive meaning, multiplicative meaning, echoic verb, predicate

3. **Тронь А. А.**, Тронь Ю. О. Семантичні характеристики дієслів кратності із семою «різка зміна стану існування». *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2026. № 2 (217). С. 305–310.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-217-44>

URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/1180/1128>

Ключові слова: аспектуальність, семельфактивність, мультиплікативність, лексико-семантична група дієслів, семантична структура дієслова, предикат.

3. **Мельника Ярослава Григоровича** – кандидата філологічних наук, професора кафедри загального та германського мовознавства Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

1. **Мельник Я. Г.**, Петрук В. Лінгвоаксіологічні та лінгвопрагматичні особливості «якості» як категорії німецького рекламного дискурсу першої третини ХХ століття. *Вісник НТШ „Слово”*. 2025. № 22 (81). С. 46–57.

DOI: [https://doi.org/10.31471/2304-7402-2025-22\(81\)-46-57](https://doi.org/10.31471/2304-7402-2025-22(81)-46-57)

URL: <https://kul.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/46/2025/10/zhurnal-slovo.pdf#page=46>

Ключові слова: якість, рекламний дискурс, лінгвоаксіологія, лінгвопрагматика, семіотика, імпліцитні та експліцитні маркери, початок ХХ століття.

2. Мельник Я. Г. Специфіка соціокультурного та когнітивноментального наповнення категорій «інтелігент» та «інтелігентність» на початку ХХІ століття: дискурсологічний аспект. *Прикарпатський Вісник Наукового Товариства імені Шевченка*. Серія Слово. 2024. С. 373–392.

DOI: [https://doi.org/10.31471/2304-7402-2024-19\(71\)-373-392](https://doi.org/10.31471/2304-7402-2024-19(71)-373-392)

URL: <https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/19629/1/%d0%9c%d0%b5%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20-%20%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f%20%d0%b4%d0%bb%d1%8f%20%d1%80%d0%b5%d0%bf%d0%be%d0%b7%d0%b8%d1%82%d0%b0%d1%80%d1%96%d1%8e.pdf>

Ключові слова: семантична структура, дискурс, інтелігент, інтелігентність, культурна криза, соціокультурний аспект.

3. Yaroslav Melnyk. «The Little Prince» as a Philosophical Drama: Cognitive-Discourseological Aspect. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpatian National University. Philology*. Vol. 11 (2024). P. 96–107.

DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnuphil.11.96-107>

URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnuphil/article/view/9862/9574>

Keywords: discourse, communication, worldview, text, The Little Prince.

Офіційними опонентами

4. **Кульбабську Олену Валентинівну** – доктора філологічних наук, професора кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці).

1. Кульбабська О. В. Речення з фрагментованими компонентами у фокусі сучасних мовозначих досліджень. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Одеса: Вид-чий дім «Гельветика», 2025. Т. 36(75). № 5. Ч. I. С. 18–24.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.5.1/04>

URL:

https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/5_2025/part_1/6.pdf

Ключові слова: мова, мовлення, синтаксис, аспекти синтаксичних досліджень, прості й складні речення, висловлення, фрагментований компонент, сегментація, парцеляція, авторська інтенція, дискурсивна практика, функція.

2. Кульбабська О. В. Функційно-змістова еквівалентність різноструктурних синтаксичних одиниць у перекладних художніх текстах. *Слобожанський науковий вісник*. Серія Філологічні науки. Одеса: Вид-чий дім «Гельветика», 2024. Вип. 5. С. 28–33.

DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2024.5.5>

URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/297/276>

Ключові слова: оригінальний текст, паралельний переклад, метатаксичні співвідношення, синтаксична трансформація, просте неелементарне речення, складнопідрядне речення, ономасіологічні параметри, вторинна предикація, інформаційна еквівалентність, функція.

3. Кульбабська О. В. Прикметникова напівпредикативна конструкція у фокусі лексичної та синтаксичної семантики. *Слобожанський науковий вісник*. Серія Філологічні науки. Одеса: Вид-чий дім «Гельветика», 2023. Вип. 1. С. 5–10.

DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.1.1>

URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/68/60>

Ключові слова: просте неелементарне речення, вторинна предикація, синтаксична категорія, предикативність, напівпредикативність, напівпредикативна конструкція, напівпредикативні зв'язки та відношення, прикметник, абстрактний іменник.

5. **Вільчинську Тетяну Пилипівну** – доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри української мови та славістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль).

1. Вільчинська Т. П., Вербовецька О. С., Вільчинський О. К. Структурно-граматична та лексико-семантична природа заголовків у художніх текстах про війну Бориса Гуменюка. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. 2025. № 1(214). 237–243.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-214.1-30>

URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/893/852>

Ключові слова: заголовок, структурно-граматичні особливості, лексико-семантична природа, текст, Борис Гуменюк.

2. **Вільчинська Т. П.**, Бачинська Г. В., Вербовета О. С. Назви українських вишиванок: лексико-семантичний та структурний аспекти. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. 2025. № 2 (213). С. 44–51.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-213-5>

URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/718/683>

Ключові слова: українська мова, назва, ономастика, прагмонім, лексика, семантика, структура, вишиванка.

3. **Вільчинська Т. П.**, Бачинська Г. В., Вільчинський О. К. Синтаксичні параметри елітарної мовної особистості Василя Сімовича. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. 2026. № 2 (217). С. 78–84.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-217-11>

URL:

<https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/1147/1095>

Ключові слова: елітарна мовна особистість, синтаксичні особливості, вставні і вставлені конструкції, інтонаційно незакінчені та перервані речення, В. Сімович, В. Гнатюк.

Голова фахового семінару

Секретар фахового семінару

Олександр СОЛЕЦЬКИЙ

Наталія МАГАС

09 червня 2026 року